

PUSHED

Smjernice za senzibiliziran pristup pružanju
podrške starijim žrtvama obiteljskog nasilja

---

za djelatnice i djelatnike domova za starije osobe

BaBe!
Budi aktivna. Budi emancipirana.

Financirano sredstvima
Europske unije

BaBe!

Financirano sredstvima
Europske unije

Smjernice su financirane sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja odražavaju samo stajalište autora te ne odražavaju nužno stavove Europske unije i/ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornim za informacije sadržane na ovom promidžbenom materijalu.

1 Duga Vukovar, (2022). [internet]. <raspoloživo na <https://duga-vukovar.hr/provedeno-anketno-istrazivanje-na-podrucju-vukovarsko-srijemske-zupanije/>> [5.4.2023.]

Uvod

U Republici Hrvatskoj nasilje prema starijim osobama djeluje kao problem koji se nedovoljno prepoznaje i neadekvatno evidentira, pogotovo uzevši u obzir da je RH zemlja u kojoj je svaki peti stanovnik u dobi od 65 godina i više. Podaci o nasilju prema starijim osobama prikupljaju se sporadično te postojeći način prikupljanja i objave podataka ne daje sveobuhvatan i sustavan uvid u problematiku nasilja prema starijima.

Nasilje prema starijim osobama značajno je poraslo tijekom pandemije, kako u domovima za starije tako i u obiteljima. Prema istraživanju udruge Duga Vukovar¹, gotovo trećina starijih ispitanika/ca doživjela je neki oblik nasilja dok polovica njih nasilje nije prijavila zbog straha od posljedica i

socijalne isključenosti. Od iznimne je važnosti pravovremeno prepoznavanje nasilja prema starijim osobama kako bi se doprinijelo smanjenju broja slučajeva nasilja.

Smjernice ispred vas, jednako kao i Priručnik za stručnjake/inje na kojeg se same smjernice nadovezuju, izrađene su i tiskane u sklopu projekta „puSHEd - podrška ženama starije dobi. Edukacija. Prevencija. Suzbijanje nasilja.“. Predmetni projekt za cilj ima prevenciju i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja prema ženama starije životne dobi razvojem rodno specifičnih odgovora u pružanju podrške žrtvama i podizanjem kapaciteta relevantnih stručnjaka/inja iz sustava zaštite i podrške. Projekt je usmjeren i na podizanje svijesti opće populacije i poboljšanje odgovora zajednice na rodno

uvjetovano nasilje prema starijim ženama pri čemu se prvenstveno podrazumijeva veći broj prijava nasilja, ali i prevencija istog. Projekt akronima „puSHEd“ provodi udruga B.a.B.e. u partnerstvu s Gradom Zagrebom, Zakladom Zajednički put i Domom za djecu i odrasle žrtve obiteljskog nasilja „Duga-Zagreb“, a uz podršku pučke pravobraniteljice, Udruge za podršku žrtvama i svjedocima i Europske socijalne mreže. Projekt je financiran sredstvima iz programa Građani, jednakost, prava i vrijednosti Europske unije.

Smjernice se temelje na dostupnoj literaturi, iskustvu i relevantnim podacima prikupljenim putem deset polustrukturiranih intervjua sa starijim ženama žrtvama obiteljskog nasilja te putem tri održane fokus grupe sa stručnjacima/

stručnjakinjama koji/e rade u ovom području na različitim razinama (institucije, domovi, javna uprava, skloništa, udruge i sl.). Cilj je bio mapirati potrebe i iskustva starijih žrtava te izazove s kojima se kao stručnjaci/kinje suočavamo pokušavajući pružiti adekvatnu podršku. Ono što nudimo putem ovih smjernica su informacije koje se mogu koristiti za razvijanje senzibiliziranog pristupa radu sa starijim osobama žrtvama obiteljskog nasilja, s naglaskom na potrebe starijih žena žrtava nasilja.

Prepoznavanje nasilja nad starijim osobama

Potrebno je obratiti pažnju na način na koji osoba starije životne dobi u domu za starije osobe komunicira s djelatnikom/com (npr. povlačenje u sebe, loše raspoloženje, depresija, pasivizacija ili odsutnost od aktivnosti u kojima su prije sudjelovali te sumnjive fizičke ozljede). Dok su znakovi i simptomi fizičkog nasilja izravno vidljivi, manifestacije zane-marivanja mogu biti diskretne i suptilne (npr. gubitak na težini ili nepridržavanje uputa vezanih uz uzimanje terapije i sl.).

Ova ponašanja ili znakovi ne moraju nužno biti dokaz nasilja prema starijim osobama, međutim kada se pojave, posebno više njih istovremeno, potrebno je napraviti sveobuhvatnu procjenu situacije i stanja u kojoj se nalazi osoba starije životne dobi.

Imajte na umu da vrlo vjerojatno određen postotak korisnica i korisnika s kojima ste u kontaktu uistinu jesu žrtve obiteljskog nasilja, samo nisu (još) to podijelile/i s vama ili same/i to nisu prepoznale/i.

Komunikacija u slučaju sumnje na nasilje

Razgovor je potrebno provesti u sigurnom okruženju, odvojeno od ostalih korisnika/ca doma za starije osobe s naglaskom na razvijanje odnosa povjerenja te empatičan i neosuđujući pristup. Neizravna pitanja u razgovoru s potencijalnom žrtvom također mogu biti korisna (npr. „Osjećate li se sigurno?“).

Žrtve često osjećaju sram, nelagodu ili strah od počinitelja, koji su često i njihovi njegovatelji/skrbnici/članovi obitelji. Upravo

zbog straha od izolacije, egzistencijalne nesigurnosti i potencijalnih konflikta, nasilje prema starijim osobama često ostaje neprijavljeno, stoga je izrazito bitno pružiti im podršku u tom procesu. Važno je poštivati odluke starije osobe o prihvaćanju ili odbijanju različitih vrsta intervencija/usluga, **ali treba pronaći ravnotežu između njegovih/njezinih želja i neposredne sigurnosti starije osobe.**

Osvještavanje starijih osoba o vrstama nasilja i mogućnostima podrške

Starije osobe redovito ne prepoznaju nasilje kada mu svjedoče, niti kada se čini nad njima samima. Stoga ih je nužno kontinuirano osvještavati o važnosti prepoznavanja i pravovremene reakcije na bilo koji oblik nasilja.

Najčešći oblici nasilja uključuju fizičko, seksualno, psihološko, emocionalno, ekonomsko nasilje te zanemarivanje. Uz prepoznavanje svih ovih oblika nasilja, važno je osvijestiti kod starijih osoba da su najčešći počinitelji upravo osobe iz bliže okoline: djeca, drugi članovi obitelji, partner ili bračni drug i sl.

Starije osobe su naročito izložene ekonomskom nasilju i zanemarivanju. Pod ekonomskim nasiljem podrazumijeva se uskraćivanje i/ili oduzimanje financijskih sredstava, dovođenje žrtve u položaj da moli za novac, potpunu kontrolu financijskih sredstava od strane druge osobe i sl. Također, kao poseban segment ekonomskog nasilja kojem su starije osobe izložene javljaju se ugovori o dosmrtnom/doživotnom uzdržavanju, čijeg značaja i posljedica starije osobe često nisu svjesne u trenutku njihovog sklapanja, posebno jer su nazivi ugovora zbunjujući. Neizvršavanje obveza iz ugovora često veže i obiteljsko nasilje i kazneno djelo prijetnje. Zanemarivanje podrazumijeva bilo koji od postupaka zbog

kojih starijim osobama nisu pruženi osnovni uvjeti za život i potrebna njega (npr. uskraćivanje potrepština poput hrane, vode, odjeće, osobne higijene, lijekova i sl.), što može rezultirati ozbiljnim posljedicama na njihovo tjelesno i mentalno zdravlje te opću dobrobit. Neki od znakova zanemarivanja mogu biti loša higijena, nagli pad apetita ili dehidracija, nebriga o vlastitom zdravstvenom problemu, nesigurni uvjeti života te socijalna izolacija.

Savjeti za širenje sustava podrške korisnicima domova za starije osobe

Informiranje starijih osoba o mogućnostima alternativnih sustava skrbi poput besplatne psihološke podrške i pravnog savjetovanja koje pružaju organizacije civilnog društva i ostale relevantne institucije
prijedlog: (pojedine) organizacije civilnog društva pružaju i uslugu pratnje i podrške osobe od povjerenja prilikom prijave nasilja i tijekom trajanja sudskog procesa

Održavanje aktivnosti na temu nasilja s ciljem podizanja svijesti o problematici
prijedlog: tribine, gostujuća predavanja i radionice u organizaciji djelatnika/ca domova za starije osobe stupanje u kontakt s organizacijama civilnog društva u vašoj lokalnoj zajednici

Poticanje na društvene aktivnosti, jačanje vlastite socijalne mreže te stvaranje novih (u mjeri u kojoj starijoj osobi to odgovara)
prijedlog: povezivanje s organizacijama i ustanovama koje pružaju različit (edukativni i društveni) sadržaj primjeren starijim osobama

Kontakti

B.a.B.e. Budi aktivna. Budi emancipiran.

adresa: Selska cesta 112a, Zagreb

broj telefona: 01 4663 666

besplatni broj telefona: 0800 200 144

email: babe@babe.hr

web: www.babe.hr

Sigurna kuća Vukovarsko-srijemske županije

B.a.B.e. Budi aktivna. Budi emancipiran.

broj telefona: 032 414 910

broj mobitela: 098 982 4641 (svaki dan od 0 do 24h)

Grad Zagreb - Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravlje, branitelje i osobe s invaliditetom

adresa: Trg Stjepana Radića 1, Zagreb

broj telefona: 01 610 1271

email: socijalneustanove@zagreb.hr

web: www.zagreb.hr

Dom za djecu i odrasle žrtve obiteljskog nasilja

„Duga-Zagreb“

(tajna lokacija)

službena adresa: Ozaljska 93, Zagreb

besplatni telefon savjetovišta za djecu i odrasle

žrtve obiteljskog nasilja: 0800 88 98

email: savjetovaliste@duga-zagreb.hr

opće informacije Dom Duga: 01 383 1770

email: info@duga-zagreb.hr

web: www.duga-zagreb.hr

Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja

broj telefona (dostupan 0-24h): 116 006

email: npc@pzs.hr

web: www.pzs.hr

Zaklada Zajednički put

Središnji ured

adresa: Miljackina ulica 42a

broj telefona: 01 778 9890

email: zaklada@zajednickiput.hr

web: www.zajednickiput.hr

Senior centar Jarun

adresa: Hrgovići 93a

email: lea@zajednickiput.hr

Senior centar Donji Grad

adresa: Ulica kralja Zvonimira 17

email: karla@zajednickiput.hr

